

Biserica și Școala

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

<p>PREȚUL ABONAMENTULUI.</p> <p>Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor. Pentru România și străinătate: Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.</p>	<p>PREȚUL INSERTIUNILOR :</p> <p>Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte 8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.</p>	<p>Correspondențele să se adreseze Redacțiunii „BISERICA și ȘCOALA“ Ear banii de prenumerațiune a TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.</p>
---	--	---

Nr. 522/1905.

Tuturor oficiilor protopresbiterale și parohiale din districtul Consistorului Aradan.

Cu ocaziunea supracenzurării preliminarilor culturale s'a constatat, că conspectul D. se compune în multe parohii cu desconsiderarea instrucțiunii Nr. 8591/901 și atât de eronat și superficial, în cât trebuie să se reslitue pentru rectificare respective completare, prin ce nu numai se întârzie supracenzurarea acelor preliminare, dar se cauzează și Consistorului lucru îndoit.

De aceea, atât pentru delăturarea unor atari anomalii, cât și pentru ușurarea și lămurirea modalității de compunere a acelu conspect, se dispun următoarele:

1. Conspectul D., care cuprinde datele întregitoare pentru preliminarul cultural, trebuie compus în două exemplare asemenea și trebuie subțernut Consistorului cel mult până la **15 Ianuarie** a fiecărui an, fără privire la aceea, dacă se susțerne tot atunci și rațiociniul de pe acelaș an.

2. În partea venitelor a acelu conspect sunt a se arată la pozițiile convenite banii gata rămași cu finea anului espirat, și apoi restanța din eiectarea culturală cu suma întreagă. Trebuie însă a se nota în observare, că din această restanță, câtă sumă e dubie, eventual neincassabilă?

3. În partea »Spese« sunt a se induce toate acele sume, cari în preliminarul anului trecut au fost susceptibile, dar n'au fost solvite și cari prin urmare pe anul viitor trec ca pasive la bugetul cultului. D. e. în preliminarul anului 1904 au fost luați sub titlul lefei învățătoresți 400 cor., din această sumă în cursul anului 1904 s'au solvit numai 300 cor., iar 100 cor. au rămas restanță. Această restanță, formând pasiva bugetului, are a se induce acolo, unde se zice, că: *cu finea anului au rămas datorii ..... cor. .... fil.*

Asemenea se va procede și cu alte poziții preliminate, dar neachitate în decursul anului pentru care servește preliminarul.

4. Rubrica dela finea conspectului, unde este indicat a se induce: »Contribuțiunea reg. eiectată pe credincioșii noștri« trebuie îndeplinită conștientios prin inducerea sumei constatate de antistia comunală și indusă în protocolul principal al cultului ca contribuție regească, ca astfel Consistoriul să poată constata procentul.

5. Despre sumele neincassabile din eiectarea culturală, conducătorul oficiului parohial va compune cu finea fiecărui an un conspect al restanțierilor și îl va prezenta comitetului și apoi sinodului parohial, pentru eventuala descriere, iar concluzele corporațiunilor împreună cu conspectul să se susțearnă pe calea sa Consistorului pentru rezolvire finală.

În vedere, că deși tipăriturile recerute pentru trebuințele parohiale se provăd din cassa bisericii și a cultului, dar constatându-se, că unele parohii procură tipărituri dela alte tipografii, se pune în datorința fiecărui conducător al oficiului parohial, ca toate tipăriturile de lipsă, să le procure numai dela **tipografia diecezană**, a cărei venit este menit spre ajutorarea reparării și edificării bisericilor din comunele sărace; și astfel procurarea acestor tipărituri dela alte tipografii va forma pentru respectivul conducător al oficiului parohial delictul desconsiderării instituțiunilor bisericești.

Eventuala scuză, că tipăriturile le-a procurat episcopul, nu se poate considera, ci răspunzător este și rămâne însuși conducătorul oficiului parohial.

Arad, la 8/21 Februarie, 1905.

Joan J. Papp *m. p.*
Episcop.

„Concepțiunea nepătată“.

(Urmare și fine.)

După-ce se încearcă dl Bălan a lămuri chestia cu s-tul Toma și Bernard, care recunosc și eu că „nu e așa ușoară“, admite în urmă „că ei și alții au putut fi în contra căci dogma nu era încă proclamată și așa nu-i obliga. — Dar dogma adecă credința, că Maria a fost concepută fără păcatul original, eră cunoscută și săpată adânc în inimile oamenilor... Poporul prăznuia sărbătoarea și prin aceasta mărturisea dogma.“

Se poate oare admite tocmai din punctul de vedere al romano-catolicismului, că poporul, biserica ascultătoare, care n'are cuvânt în cele dogmatice, să fie mai competentă întru formularea și construirea unei dogme, decât doctorii bisericeii, pe cari de altcum i-scuza dl Bălan, când zice, „că în capul doctorilor nu a încăput lucrul așa ușor... De aceea ei au început a discuta pro și contra dar poporul prăznuia sărbătoarea și prin aceasta mărturisea dogma.“

Abstrăgând dela adevărul, că între sărbătorile bisericii orientale nu este nici una, prin care s'ar prăznuia sărbătoare „concepțiunii nepătate“, ci în cărțile noastre rituale există numai slujba „zemislierii Prea sfinței Fecioare“, cutez a afirma că poporul prăznuiește în cele mai multe cazuri fără ca să știe însemnătatea dogmatică a praznicul. Datorința bisericeii învățătoare este, să-l lumineze. Oare dintre fiii uniți ai poporului român, câți au priceput și înțeles însemnătatea „sfântului iubileu“, mărturisind dogma prin prăznuire?

Să lămurim și chestia cu atributule: „nespurcată, neîntinată, nesticată, fără prihană, curată fecioară“..., ce obvin des în limba poetică a cărților noastre rituale și pe cari, prin deducțiuni forțate ale școlasticiei noi, își construiește dl Bălan noua dogmă a bisericeii apusene, deși acele cărți, dimpreună cu cultul măreț al bisericeii orientale nu odată fură defăimate de clerul latin și papi, ca o inovație a grecilor eretici, ca o liturgie eterodocsă, oprindu-o de la slavii acum de rit latin.

Ce demonstrează ele în privința dogmei? Aceea-ce a fost și este învățătura bisericeii vechi ecumenice, exprimată în mod clasic în trop. 3 al odei 7 din canonul Bunei-vestiri, unde însăși Preacurata zice: „Sufletul mi-a curățit, trupul mi-a sfințit, bisericeii încăpătoare de Dumnezeu, pe mine m'a făcut, cort de D-zeu împodobit, lăcaș însufletit, venirea Preasfântului Duh și curată maică vieții“, nu mai puțin în stih. 4. la litia aceleiași sărbători: „Să se veselească ceriurile și să se bucure pământul, pentru-că cel împreună vecinic cu Tatăl împreună fără de început și împreună pe scaun șezător, îndurare luând și mila cea de oameni iubitoare, s'a pus pe sine însuși spre deșertare, cu bunăvoință și sftatul părintesc, și s'a sălășluit în pantece fecioresc mai înainte curățit de Duhul...“

Când a avut loc aceea venire curățitoare a Preasfântului Duh, în urma căreia fu scutită Preacurata de toată întinăciunea păcatului, așadară și de cea a păcatului original astfel, că cu drept cuvânt se numește ca una, ce „este partașă harului d-zeesc, mai mult decât oricare făptură“ (Conf. ort. i. XLII) „nespurcată, neîntinată, fără prihană“?

Înainte pe zămislirea Fiiului său sau în pântecile mamei sale precum susțin unii occidentali începând din veacul al IX-lea — sau direct prin o concepțiune imaculată precum învață biserica apuseană dela 1854 încoace.

Să întrebăm pe Părinții nostri, cu cari consună și doctrina bisericeii vechi occidentale, și ne vor da răspuns clar și lămurit.

Așa S. Ciril din Ierusalim, când zice: „Același Sfânt Duh se pogori peste s-ta Fecioara Maria, căci când Hristos, Fiul unic, trebui să se nască, puterea celui Preaînalt o a umbră și Duhul sfânt pogorându-se asupra ei, o sfinți, pentru-ca să poată primi pe acela, prin care sunt toate“. S. Grigorie Teologul: „Deși aceea, care poartă în sânul său este Fecioară, curățită mai înainte de Duh, atât corpul, cât și sufletul (căci trebuia să se onoreze nașterea și să se respecte virginitatea) cu toate acestea Acela, care a eșit din ea este D-zeu... în Hristos nu poate fi vorbă de urăciune, căci umanitatea sa fu creată prin cuvânt și nu se făcu om prin sămânță omenească, ci din trupul Preacuratei Fecioare mamă-sa, curățită mai înainte de Duhul, eși omul creat prin El însuși și numai pentru mine numai primi El curățirea“. S. Efrem: „Hristos fu născut dintr'o natură supusă necurăției și având trebuință de a fi curățită prin cercetarea lui Dumnezeu. Și precum fulgerul luminează cele întunecate așa și Hristos curăți până și natura ascunsă. El curăți și pe Fecioara, pe urmă se născu, ca să arate, că acolo, unde este Hristos, curățenia se arată în toată puterea sa. El curăți pe Fecioara pregătindu-o mai înainte prin Duhul Sfânt, apoi fiind curată Fecioara îl concepu. El curăți pe Fecioara, de și acum curată și chiar născându-se o lasă fecioara“. S-tul Ioan Damascen: „După consimțirea s-tei Fecioare, S-tul Duh, precum îngerul îi vestise d-zește, veni în ea, o curăți și-i dădu de a concepe și a da lumii divinitatea Cuvântului...“ (Citatele după Teol. dogm. de Macarie-Timuş, t. II pag. 94—5).

Lămuritoare sunt în privința înțelesului genuin al atributelor și cuvintele s-tului Grigorie de Nissa: „Se cuvine, că acela, care intră în viața omenească spre a aduce pe toți oamenii la nevinovăție, se nască din neîntinată Fecioară în sinul căreia să formă, căci de ordinul aceea ce este fecioară, se mai numește nevinovată și curată“ (op. cit. pag. 88).

Dacă s-ta Fecioară s'ar fi conceput fără macula păcatului strămoșesc, de ce „curgere a păcatului neprimat“ a curățit'o Duhul Sfânt după consimțire (Luca 1, 38)?

Dacă Leo XIII-a — cărui figură măreață după vrednicie e de toți cinstită — în enciclica „Orientalium dignitas“ spune „că biserica orientală totdeauna a mărturisit credința despre concepțiunea nepătată“, nu urmează — deși în puterea „infalibilității“ n'ar fi erlat din capul locului să i-o contestăm —, că „... are drept“, precum i-au și reflectat cei chemați a apăra credința catolică (ortodoxă).

Pe baza acestor mărturii ale S-ților Părinți, cari dacă ar fi știut de „privilegiul Preacuratei“ de a bună seamă l-ar fi accentuat, ca o excepțiune dela regula generală (Rom. 5, 12. Ps. 50, 7), sper, că puterea lor de argumentare e „incontestabilă“ și o va recunoaște toată lumea nepreocupată.

Clara pacta. Să nu mai lungim vorba, silindu-pe dl Bălan să mai facă un „lucru în zadar“.

Dr. T. Botiș.

Pentru popor.

Un suflet mare cere lumina: poporul! Lumina cere puterea și viitorul nostru neînfrânt de valurile înverșunate ale vremurilor. Cu evlavie și cu toată dragostea inimii noastre să ne cucerim în fața acestei cereri, schinteie izbucnită din sânul lui dornic de a rupe cătușile amorteii și a întu

necimii. Din prea mare nepăsarea și nesocoteala la conștiințe a conducătorilor lui firești poporul însă s'a resfirat pe căi lăturalnice, neducătoare la un sfârșit. Acum dacă ne dăm bine seamă de cele, ce se petrec în jur de noi, cu inima sfâșiată de durere vom ajunge la convingerea, că nepăsarea conducătorilor a îngreunat mult mersul deșteptării poporului în ogașele culturii noastre naționale. Incepe a lăncezi entuziasmul sănătos pentru tot ce e al nostru. Mergi la sate și vei da de triste experiențe. Un jidan pripășit Dumnezeu știe de pe unde, adună în juru-i poporul din sat în crășma lui otrăvitoare, boala bietului țaran, și cu fățărnicia lui știe să le spună vorbe frumos sunătoare la inimă, știe să le propovăduiască ideile înșelătoare socialiste. Jidanul dă tâlcuiala din cărți periculoase, în schimb țaranul îi dă banul câștigat cu multă sudoare. În o casă dărăpănată, în mijlocul mai multor femei și tineri un alt fațarnic cu fața suptă și sclipicioasă de smerenia ipocrită, cu »Testamentul nou« sub suoară, glăsuește rău despre instituțiile noastre divine, ș'ale lui cuvinte prind rădăcini. Iată doi conducători nechemăți și nealeși, cari vără zizanie și ură în sufletul blând și pacinic al poporului nostru. Socialiștii își au foile lor, mai bine susținute și spriginite de cât ale noastre, pocăiții nu numai că nu au foi, ci tipăresc chiar cărți și note, răspândindu-le pe la toți frații lor. Ei știu să sprijinească răul lor, și noi să nu ne dăm truda a sprigini bunul nostru? Nu suntem noi mai săraci ca ei?

Poporul se deșteaptă, dar se deșteaptă în direcțiune rea, dorește carte, dar cetește mai mult numai rău. Între astfel de împrejurări ne șade rău a stă cu mâinile în buzunar, căci vedem, că din rău răsare tot mai rău. Simburile deșteptării poporului cere alt nutremânt, nu pe care ni-l dau răuvoitorii nostri. Conducătorii lui firești să-i dea nutremântul. Biserica și școala noastră națională ne dă nutremânt sănătos din belșug. De ce să lăsăm dar poporul să alerge în alte părți? De ce săl lăsăm să părăsească testamentul strămoșilor nostri întărit cu pecetea sângelui lor? Să-l abatem dela căile rătăcite, răspândind mai înainte de toate cărți bisericești scrise în spiritul maicii noastre, bisericii ortodoxe. Un mare serviciu ar aduce în privința aceasta desvoltării noastre naționale tipografiile noastre diecezane. Ele încă au o însemnată misiune culturală. Prin tipărirea cât de efină a cărților bisericești, vor aduce un mare bine neamului. Și în timpurile noastre de desorientare, creștinul, care ar jertfi din prisosul averii sale pentru tipărirea cărților de acest conținut, acela ar fi desevărsit creștin.

Educarea și deșteptarea noastră să fie în spirit creștinesc și românesc, căci numai astfel vom putea pune stavilă curentelor primejdioase, ce ne împrejmuiesc. Dacă un apostol de al pocăi-

ților aduce jertfe pentru înmulțirea aderenților lui, cu atât mai vartos se recere jertfa din partea preotului și a învățătorului, nelăsând pradă turma concrezută lor. Să strângă poporul în jurul său, vorbiască-le în oare libere despre lucruri creștinești, despre lucruri înălțătoare de suflete, să deștepte în ei gustul de cetit cu ajutorul cărților bune și folositoare. Azi scripturile literaților nostri se tipăresc în ediții foarte eține, în cât și cel mai sărac om cu dragoste de carte, încă poate să le cumpere.

Preotul și învățătorul îndeosebi să aibă bibliotecile lor, cât de modeste fie, din cari să dea de cetit țaranului, care văzând fructele și foloasele dobândite din ele și el cu dragoste va veni cu obolul său pentru înființarea unei biblioteci în sat. Poporul este dornic pentru lucrurile din care și el trage foloase. Numai prin răspândirea cărților bune vom putea împedeca poporul dela povârnișul, ce-l duce la rătăcire, numai prin cărți bune și muncă desinteresată vom putea face din poporul nostru, popor adevărat, aducându-l în legătură sufletească cu noi înși-ne. *Protectorii poporului noi să fim.*

Petru E. Papp
cleric c. III.

Despre profetul Ezechil.

La articolul reproduc din ziarul „Secolul“ în „Tribuna“ Nr. 5/1905 cu titlul „Românul înjurător“ iscălit „Simplex“ voi încerca să dau un răspuns cuviincios și potrivit naturei chestiunii.

Încep prin declarațiunea, că nu pot trece cu vederea dejositoarele epitete date cucernicului proroc, marelui Ezechil.

Nu voesc a face vre-o excursiune mai mare în sublimul domeniu al sf-tei Scripturi, căci sunt în credință, că fiecare drept credincios român, nu mi va desavua pasul făcut, iără tendință de reclam fără multă vorbă.

Tu prorocule, care de secolii dormi în Domnul, ai ajuns cu scrierile tale să faci să roșească chiar și surugiul veacului XX.

Înainte de a despica, voi să atrag atențiunea asupra expuselor anonimului pustnic francez din veacul XIII. Să-l urmărim: „Sfânta Scriptură să o citim în acel duh în care s'a scris. În scripturi cactă mai vartos folos de mântuire, de cât meșteșugul cuvântului. Citește cartea scrisă, poate fără meșteșug, tot cu aceea plăcere, cu care ai ceti pe cea alcătuită cu duh înalt“. Și mai departe eară: „Unica dragoste pentru curatul adevăr să fie ție imbold indemnător la cetire. Nu cerceț a cine a zis, dar caută ce a zis“.

Vă rog însă, să bine voți a face deosebire între înțelesul literal (propriu, impropriu) și spiritual al s-tei Scripturi. Fiind cu luare aminte la aceasta, nu cred a afla un atare loc în Scriptură, de care să fie silit „a roși și surugiul“. Trebuie să luăm în vedere și aceea

că suntem creștini și români, la cari baza religiei scumpe, Scriptura, intru totdeauna a fost venerată și va și fi până ce român va exista.

Inșiși părinții istoriei bisericești, capii luminați cum e un vestit Origen, ar fi comis păcat strigător la cer, dacă ar fi în rolul și rândul scrierilor canonice un „obraznic“ Ezechil, care acel păcat îl are, că prin goliciunea și sinceritatea expresiunilor sale revelează cuvântul lui Dumnezeu. E încă de remarcat că Ezechil a scris prin anii 570 a. Hr. și că scopul acestei cărți ca prin compararea lucrurilor și împrejurărilor celor mai naturale să redeștepte în amărății și subjugății Evrei din captivitatea Mesopotamică, conștiința națională și întoarcerea lor dela păcatele grele și dela fără de legi.

Dacă vom frunzări puțin în Scriptură, la prorocul Ezechil d. es. cap. 2. (starea și chemarea prorocului Ezechil), cap. 3 (prorocul se duce la Babilon) cât și cap. 4 (închipuirea încunjurării Ierusalimului) în care cap. mi-se pare că se află versurile înscrinate — în pripă — d. es. C. 4. v. 12. — „Și ca o turtă de orz le vei mânca*“ în balega lăpădăturii omului le vei ascunde înaintea ochilor lor“.

Dar cetitorul atent își va afla explicarea în acel cap v. 13. „Și vei zice: aceasta zice Domnul Dumnezeu lui Izrail, așa vor mânca fiii lui Izrail pâinea lor spurcată, între popoarele printre cari îi vor împrăști“.

Așa mănând locul paralel la Osie C. 9 v. 3. găsim explicarea celor de pe urmă și aceasta împrăștiere se va întâmpla pentru că: „N'am locuit în pământul Domnului, locuit-au Efraim Egiptul și între Assirieni (adecă popoare străine) necurate vor mânca“. Căci necurate se numiau la Evrei toate acele mâncări, despre cari în Levitioan nu se face amintire, sau erau gătite de cătră vre-un poporean străin lor, în legi.

Deci cum se poate vedeă, lui Ezechil se poruncește să mănânce nu pâine amestecată cu balegă, ci pâine coaptă în foc făcut cu balegă, care împrejurare nu cuprindea pe vremea de atunci ceva necuviincios, ba el lucrează obișnuit chiar și în zilele noastre, la unele popoare, a căror țări nu produc lemne de foc, bună-oară la locuitorii Arabiei și ai unor ținuturi din Mesopotamia, ba chiar și în „câmpia“ Ardealului.

În acest fel asemănând locurile referitoare (paralele) din cărțile cuprinse în sf. Scriptură, vom putea da înțelesul cuvenit textului, intenționat din partea autorului. — Nu vom ajunge a profania cărțile canonice sfinte și nici „fața surugului“ nu va înroși, dacă îi explicăm pe prorocul Ezechil cu acel Duh, în care s'a scris și dacă cu dragoste vom cere a scoate curatul adevăr.

A r a d, 1905, 16/3 Faur.

Octavian Albani,
teolog.

*). În traducerea britanică „coace“.

Jertfa Scarlatinei în Arad.

Această groaznică boală s'a ivit în oraș în luna Decembrie dar se părea suprimată, căci în luna Februarie mai erau 8—9 cazuri prin oraș.

În săptămâna trecută s'au ivit simptomele acestei boale la teologul de cursul II Victor Sandru, pe care direcțiunea la moment l'a transferat în spitalul comitatens, apoi medicul seminarial Dr. A. Demian în aceeași zi a sevârșit desinfecțiunea și a ținut vizita medicală generală în institut. La aceasta vizită se aflau aceleași simptome pe elevul de curs II Teodor Pășcuț prietenul nedespărțit a lui V. Șandru, cari și în clasă stăteau în aceeași bancă și în dormitor aveau paturile lângă olaltă. Imediat în aceeași zi a fost transferat și acest bolnav la spital. S'a făcut apoi cele mai radicale desinfecțiuni și separări și s'au mai trimis doi elevi suspecți în spital, dar despre aceștia s'a dovedit, că nu sunt infectați, cu toate aceste sunt ținuți și acum în spital. Elevul Victor Șandru încă e reconvalescent.

Distinsul elev Teodor Pășcuț în vârstă de 21 ani însă n'a putut rezista acestei crude boale și Vineri i-sa stins viața; directorul cu cunoscuta-i energie a făcut totul pentru mântuirea institutului întreg de infecție, ne mai simțindu-se în siguranță cu institutul, a propus V. Consistor sistarea pe 2 săptămâni, iar Consistorul a aprobat propunerea Sâmbătă în 11/24 Februar și a pus la dispoziție speșele de călătorie pentru elevi, a vizitat mai înainte doctorul seminarial pe fiecare elev în particular, care din norocire a aflat pe toți sănătoși și neatinși de infecția scarlatinei.

După închierarea acestei vizite condusă personal de directorul seminarial, acesta a adunat toată tinerimea în seminar, i-a ținut o scurtă dar' pătrunzătoare cuvântare. „A fost mai tare urgia morții decât energia mea. Să ne închinăm voinței lui Dumnezeu — și să-i zicem neuitatul nostru *Teodor Pășcuț* — încheiă directorul cu ochii scăldați în lacrimi — ultimul adio: în veci pomenirea lui“. Elevii începură plângând a cânta: „În veci pomenirea lui“. Mai jalnic n'au cântat ei aceasta cântare nici odată. Aceasta a fost despărțirea institutului de un elev de mare speranță, căci participarea institutului la înmormântare a fost interzisă din partea autorităților orașenești.

După acest trist act directorul institutului a împărțit fiește-cărui elev speșele de călătorie până acasă și până seara n'a mai rămas un suflet de elev în institut.

Elevii sunt concediați până în 26 Februarie (11 Martie) seara. În acest restimp să face defectia radicală în toate localele institutului, astfel încât să fie delatată primejdia.

Cuvânt festiv

rostit, cu ocaziunea sfințirii nou clăditului edificiu școlar confesional al parohiei gr-ort. rom. Buhani, prin Ioan Muntean parohul locului (14/2 XI 1904.)

„Înțelepciunea a edificat și ea casă“
(Proverbiile lui Solomon IX)

(Urmare și fine).

Onorat public evlavios!

Din cauza bătrânețelor mele, unite cu slaba mea stare sanitară, închei cuvântul festiv, pe lângă următoarea aducere aminte:

Cel mai mare dascăl și cea mai bună școală, din partea noastră, a adulților pentru tinerime, este, pe

mergătorul exemplu bun, căci să nu uităm acel luminos adevăr, că dascălul și școala satului abia poate face ceva, fără ajutorul familiilor, cari compun comuna.

Deci, ca tinerimea de ambele sexe și cursuri să vadă exemple bune; demne de urmat, Vă adresez în puterea oficiului meu preotesc, special coreligionarilor și conaționalilor mei următoarele:

Iubiți pe Preasfântul D-zeu Savaot, și pe Preainaltul nostru rege apostolic *Francisc Iosif I.* Vorbiți cu evlavie și respect despre aceste două personaje, înaintea familiilor voastre.

Iubiți preasfințita preoție a dlui Hristos, în fruntea căreia acum e rânduit prin Duhul sfânt: Preasfințitul nostru Episcop *Ioan* în diecesa noastră a Aradului, tot odată suprem inspector școlar. Cu adâncă evlavie rostit fie numele de *Episcop*, înaintea familiilor voastre.

Iubiți biserica ortodoxă strămoșească națională, și școala ei confesională românească.

Iubiți sf. Cruce; infrumșetându-vă cu ea casele și d-zeasca Evanghelie tipărită cu binecuvântarea și sub ochii priveghiatori ai Ierarhiei noastre. Iubiți limba străbună și curat românească.

Iubiți patria, în care v'ați născut. Iubiți lucrul, osteneala și cruțarea; fiți silitori. Băgați-vă pe lucru. Sculați-vă de noapte, și vă culcați târziu. Iubiți pe săraci, și documentați caritatea Voastră cea creștinească, prin milă mai mult, prin ajutorul ce tindeți.

Și iarăși vă zic: Iubiți biserica și școala, care vă cultivă ce aveți mai prețios: mintea, inima, sufletul.

* * *

Când după timpuri, cineva invitat de vr'un Judă iscarotean de aici, nici o păreche de boi, dar nici un purcel, ni se vor încerca să vă instrăineze de aceea școală, să faceți și voi, cum a făcut ecleziarhul nostru din Dezna la anul 1834, luna Maiu, — 70 de ani au trecut de atunci, când acolo era pericol, a-ni se perde biserica străbună...

Dar mă veți întreba: Ce a făcut crâșnicul acela atunci?

A bătut cu pumnul în zidul sf. biserici, zicând aceste memorabile cuvinte: „Aceasta e biserica românească, a fost de când s'a sădit Dezna, și românească va fi în veci!”

Așa și voi, dacă cândva ar veni atare pericol peste sf. biserică ori aceasta sacră școală, de ce eu rog, să vă păsească Dumnezeu să veniți cu toții și cu toate aici, și să bateți cu pumnii în pereții biserice și în murii școalei, cât să vi se pară, că noi bătrânii vă auzim din morminte, când veți striga: „Aceasta biserică, — aceasta școală, ortodoxe române au fost, și ortodoxe române vor fi în veci!”

Bătrânul epitrop primar, evlaviosul moș Nicolae din vecina parohie Măneasa, înaintea cuvioșiei și moralei căruia toți ni descoperiam capetele, — la anul 1882, când s'a sfințit sf. biserica noastră ort. rom. de acolo, a eșit înaintea biserice și cu capul descoperit de pălărie, dar acoperit cu plete argintie, și-a înălțat ochii spre Cer, rostind pioase cuvinte de mulțumită către eternul Arhiereu, Domnul nostru Iisus Hristos, pentru că a văzut cu ochii sei visul seu de aur: biserica nouă terminată, intronizată.

Apoi întormându-se cu fața către popor, a exclamat din plină inimă, scâldată în bucurie, următoarele cuvinte:

„Aceasta e biserica noastră“. Oare pentru ce? Pentru că din averea și jertfa, din osteneala, din munca mânilor și a vitelor Românilor ortodoxi, și daruri benevole s'a edificat“.

Așa și tu, preaiubit popor ort. rom. din a noastră parohie Buhani, permite-mi, ca și eu ca antiste și conducător bisericesc ca și moș Nicolae din Măneasa, — în numele întreg poporului de aici, mulțumind mai întâi Atotputernicului Savaot.

Un edificiu sacru! De azi înainte, eu preaumilitul ministru al dlui Hristos, ca delegat al dlui protopresbiter, cu actul sfințirii, în numele supremului inspector școlar a Preasfințitului Domn Episcop diecezan Ioan Te declar inaugurat și deschis pentru tinerime, speranța viitorului, ca să învețe între pereții tăi în localul tău tot ce este nobil, bun și folositor, creștinesc și patriotic.

Epitropie parohială! Ți-se predă acest edificiu în grija Ta.

Acum primește Doamne, acest edificiu, sub pro-nia cerească și părintească a Ta!

Noi în numele nostru și a generațiilor ce ne vor urma, punem vot sfânt, că-l vom scuti și apăra de ruinare, atât materială, cât și spirituală-morală, căci cu toții ca niște stâlpi vii îl vom ținea în sus către Ceriu, către Tine Doamne D-zeul părinților nostri, ortodoxi români. Amin.

Aviz.

On. Domni, cari au primit spre desfacere calendarul nostru diecezan din 1905, sunt rugați a returna exemplarele nevândute până la 1/14 Martie a. c.

Cei ce până la acest termen nu le vor returna sunt obligați a solvi toate exemplarele primite.

Administrația tipografiei diecezane.

AVIZ

La administrațiunea tipografiei diecezane din Arad se află spre vânzare „*Tălcuiala evangheliilor*“ de fericitul Loga tipărite cu litere cirile în Buda la anul 1835. Prețul de exemplar 2 cor.

CRONICA.

La examenul de evalueare preoțească ce s'a ținut Marți și Mercuri la Conzistorul nostru diecezan, au fost promovați următorii candidați: S. Secula, Virgil Cosma, Ioan Covaci, Ioan Popovici, Moise Suricescu, Dimitrie Ganea.

Iubileul Maj. Sale. La 1908 se implinesc 60 ani de când Maj. Sa Francisc Iosif I. e Împărat al Austriei și Rege al Ungariei. Cu ocaziunea acestui iubileu va avea loc la Viena expoziție internațională de obiecte de rășoiu.

Școala de fete cu internat din Arad arangează o festivitate școlară, care va avea loc Duminecă, la 5 Martie n. la orele 5 d. am. în localul școalei (str. Deák Ferencz Nr. 27) cu următorul program:

- 1) *Rugăciune* (de M. Eminescu). Declamată de Emilia Drăghici.
- 2) *Cor* (cântat de elevele școalei).
- 3) *Declamațiune* (Noi de Octavian Goga), de Mărioara Lazar.
- 4) „*Îngerul păzitor*“ (de I. Berdescu) la pian de Alexandrina Popovici, iar cu vocea de Aurelia Popescu.
- 5) *Declamațiune* (Doina de George Coșbuc) Florica Cărbăș.

- 6) *Doină*, cântată de Mărioara Bogdan.
 7) *Violină și pian*: „Românească“ (de I. Aslan) de Mărioara Popovici acompaniată de Alexandrina Popovici.
 8) *Declamațiune* (Glosa de M. Eminescu) Aurelia Popescu.
 9) *Din bătrâni* (tablou de Maria Botiș-Cioban).

Ofertele marinimoase se primesc cu mulțumită și se vor întrebuița pentru sporirea bibliotecii și muzicului școlii.

Direcțiunea băncii „Victoria“, având în vedere lipsese poporului, mai departe garanța deponenților și în sfârșit interesele acționarilor, a decis urcarea capitalului de acți de la 600.000 cor. la 1,200.000 de cor.; adică face nouă emisiune 3000 acții, câte cu 300 cor., din cari 100 cor. va face acți, iar 100 cor., merge în fondul de rezervă prin ce și fondul de rezervă se urcă la aproape 800.000 coroane. Fiecare acționar are dreptul să subscrie cu prețul de 300 cor. atâtea acții noi câte acții vechi are; ce va rămânea de la acționarii vechi se va vinde altor doritori de a avea acții de ale „Victoriei“. Deodată cu aceasta înțărare a izvoarelor a decis direcțiunea, să înființeze și filiale în anumite centre, acum deodată una. Adunarea generală a „Victoriei“ convocată pe 5 Martie n. va fi chemată să decidă asupra acestor propuneri.

Inspectori de pedagogii. Ministrul de culte și instrucțiune publică, dl Berzeviczy, a aflat cu cale să numească cinci inspectori speciali pentru pedagogiile din țară, dintre cari inspectori unul va avea să controleze instrucțiunea din pedagogiile de stat, trei din pedagogiile confesionale, și unul, adică una, instrucțiunea ce se dă în toate pedagogiile din lucrul de mână și economia casnică. Acești inspectori sunt: Sebestyén Gyula, secretarul consiliului regnicolar de instrucțiune publică; Dr. Kiss Aron, directorul preparandiei (pentru școlile civile); Láng Mihály, directorul pedagogiei de stat din Pápa (pentru pedagogiile confesionale catolice și greco-orientale sârbești); Scherer Sándor, directorul pedagogiei de stat din Baja (pentru pedagogiile greco-orientale române) și Végess Roza născută Bogya, profesoară la școala superioară de fete din Eger, pentru lucrul de mână și economia de casă în toate pedagogiile. După cum cetim într-o foaie din Budapesta, consiliul școlar catolic vrea să protesteze în contra acestei dispozițiuni, pe care guvernul era în drept să o iee numai după votarea proiectului de lege referitor la reformele școlare, iar nu acuma, când acel proiect de lege e luat de la ordinea zilei.

Biserica aromână din Macedonia. Ziarul „Neue Freie Presse“ află din Constantinopol: Pe baza unei deciziuni a sinodului aduse în ședința extraordinară, patriarhatul ecumenic a prezentat Porței pentru a treia oară gravamine în scris pentru că s'a celebrat în Monastir serviciu divin în limba romană. În gravaminele prezentate patriarhatul face atență Poartă, că dacă se va mai face slujbă dumnezească în limba română, se vor produce mari tuburări. Poarta însă — în urma pașilor întreprinși din partea română și după ce s'a constatat, că turburările de la crăciun în Monastir n'au fost provocate prin demonstrațiuni din partea Aromânilor — a poruncit guvernului să permită Aromânilor folosirea caselor de rugăciuni. Mitropolitul grec din Monastir continuă agitațiunea contra Aromânilor. Se știe, că la instigarea acestui mitropolit Grecii s'au năpusit asupra preotului aromân Teodor și l-au ultragiat.

Afară de aceea se știe din Constantinopol, că ambasadorii Rusiei, Franței și Angliei au sprijinit pe lângă Poartă reclamațiunile guvernului român în favoarea comunităților române din Macedonia.

Țașin-pașa, prim secretar al sultanului, a cerut patriarhului ecumenic de a recunoaște aceste comunități ce reclamă dreptul de a celebra ceremoniile cultului ortodox în limba lor maternă, dară patriarhul rezistă cu energie, spunând că ori ce concesie din partea sa echivalează cu o desmembrare a bisericii grecești.

Monseniorul Joachim Zarapulo, mitropolitul grec din Monastir, a prevenit pe patriarh, că dacă va persevera în modul său de a vedea, elementele cuțovlabene se vor separa fatalmente de patriarhie și că criza religioasă din Macedonia se va termina printr'o nouă schismă la fel cu aceea, care a dus la constituirea exarhului bulgar.

Copii de școală fără confesiune. Într'o școală din Viena erau trei copii fără confesiune. Consiliul școlar districtual a dispus, că atât în cataloagele școlare cât și în testimonii să se observe, că copiii respectivi sunt fără confesiune, iară la de judecarea aptitudinii lor, de-a trece în altă clasă mai înaltă, să se considere numai notele din celelalte obiecte. Această dispozițiune nu corespunde însă legii. Paragraful 139 al codului civil dispune următoarele: „Părinții sunt obligați, ca să crească pe copiii lor legitimi și să pună prin învățământ religionar și cunoștințe folositoare fundamentale și fericirii lor viitoare“. În conformitate cu acest §. a de la curtea de administrație prin sentința din 26 Aprilie 1277 N. 422 următoarele: „fiecare copil are să aparțină unei religii anumite, iar părinții, tutorii și servitorii religiei sunt obligați, de-a griji, ca dispozițiunile legale să fie observate. Dacă părinții, sau unii dintrâșii se declară fără confesiune, apoi aceasta n'are nici o influență asupra confesiunii, în care au să fie crescuți copiii. În această privință are să se iee în considerare numai confesiunea căruia i-au aparținut părinții înainte de ce s'au declarat fără confesiune. Astfel fel de părinți au să fie tratați cu privire la creșterea religioasă a copiilor lor tocmai așa, ca și când nu și-a schimbat confesiunea“. Tot o astfel de sentință a rostit curtea de administrație și în anul 1879 și a dispus chiar ca un copil din părinți fără confesiune să fie botezat. (Legea austriacă).

Un cimitir sfințit nu e totdeauna cimitir confesional. Comuna I. din prefectura I. a lărgit cimitirul și pentru ca să poată primi incuviințarea ca să fie sfințit, l-a introdus în cartea funduară ca „cimitir catolic al comunei I.“ Parohul a dedus deaici dreptul, dar al numi pe propar. Autoritățile politice s'au pronunțat în favorul lui, curtea de administrație însă a cassat deciziunea cu motivarea, că cimitirul a fost înlocuit pentru catolici și ca atare sfințit, e însă proprietatea comunei politice I. (Candela).

Director al căilor ferate din Congo... român. Dl Antoniu Ionescu din România a avut norocul să ajungă în depărtata țară din Africa, director al căilor ferate. D-sa a fost zilele trecute în România, să vadă patria și să-și renoască pașaportul, pentru că deși e domn mare în Congo, nu vrea să renunțe la calitatea de cetățean român.

Necrolog. Subscriși cu inima frântă de durere aducem la cunoștință tuturor rudeniilor și cunoștințelor că iubitul nostru fiu și frate *Aurel Russu* candidat avocat, a răposat în Domnul Mercuri, în 1 Martie st. n., în urma unui morb greu și îndelungat, în etate de 27 ani. Rămășițele pământești ale iubitului răposat s'au depus spre vecinica odihnă Vineri, în 3 Martie st. n. la orele 3 d. a. din capela spitalului Uj-Szt-János din Budapesta, în cimitirul „Farkasrét“ din Budapesta. Fie-i odihna ușoară și memoria binecuvântată! Vă mulțumim: Iuliana Russu, mamă; Alexandra și Valeria Russu, surori; Dr. Gheorghe Alexici, frate.

Se caută candidați de auditor militar. În toamna anului trecut ministerul comun de războiu publice un apel către tinerii absolvenți de cursurile juridice, ca să intre în armată ca practicanți de auditori (judecători) militari, punându-le în prospect ajutor anual de 1600 cor. pe durata timpului de praxă. Auditoratul militar e cea mai rebonificatoare carieră, atât în ce privește dotațiunea, cât și avansamentul, și lucrează deci numai în interesul lor tinereii cari se dedică acestei cariere. Celor cari doare să se dedica deci carierei de auditori militari le stă încă deschisă calea spre aceasta, deoarece ministrul ung. de culte și instrucțiune publică zilele acestea a recercat de nou decanatele facultăților juridice, ca să atragă atențiune tinerimei asupra apelului amintit mai sus.

Filosofia religiunii. Colaboratorul nostru bucovinean, preotul *Vichenti Simigemoschi* a pus sub tipar partea generală a opulului său în titlul „Filosofia religiunii sau împăcarea credinței cu știința, care are următorul conținut: cap I. Tema modernă a teologiei creștine. II. Raportul între fizică, filosofie și religie. III. Metodele filosofiei și importanța ei pentru teologie. IV. Sistemele metafizice. V. Direcțiunile filosofice. VI. Revenirea la religie. VII. Scopul religiunii. VIII. Credința și știința. IX. Esențialitatea și neesențialitatea dogmelor. X. Înterprețarea intern și extern al religiunii obiective. XI. Interpretarea sf. scripturi. XII. Citirea sf. scripturi. XIII. Căminul și necredința. XIV. Adevărul religiunii. Fiind aceasta lucrare unică în teologia ortodoxă română atragem atențiunea asupra acestei viitoare apariții teologice literare născută duple conținutul ei, promite a fi un op foarte valoros. Spre a înlesni autorului desfacerea esemplarelor, invităm pre Prea Onorații interesenți să binevoiască, a se prenumera la sursumul autor care are locușia în comuna Tereblecea, Bucovina.

Un predicator celebru în Anglia, păstorul Jean Mac Laren, a avut o idee care e cel puțin originală. Dănsul cere ca să nu fie autorizată căsătoria decât între persoane cari prezintă o poliță de asigurare a vieții. Cererea sa se bazează pe raționamentul, că o societate de asigurare neîncheiând un contract asupra vieții decât după ce medicul, care l'a examinat pe pacient, l-a găsit în bună stare adecă sănătos, solid nesăpătînd de vre-un rău organic, e de sine înțeles, că contractarea de căsătorii între persoane asigurate va avea de urmare nașterea de copii sănătoși, ceea ce nu va fi o fericire pentru aceștia. Propunerea celebrului predicator e foarte comentată în Anglia.

Sfat practic. Puterea vindecătoare a cepei contra multor boale e de mult cunoscută și laudată. Contra mânilor și picioarelor degerate și crepate de iarnă, e ceapa un mijloc excelent. Tocăm sau strivim ceapa și frecăm cu ea locurile bolnave. Durerile se vindecă imediat și în câteva zile degerăturile se vindecă. Mierea aduce somn. Înainte de culcare să iai un linguleț 1—2 lingurițe de miere, pentru că mierea ajută la formarea sângelui, e nutritivă și pentru nervoși parte liniștitoare, aducând astfel somn binefăcător. Cel care nu poate lua miere singură, să o ia cu pâine albă cu lapte ori cafea.

Mulțămire publică. La lista deschisă între creștinii comunei noastre bisericești Seceani, pentru cumpărarea unui orologiu în turnul bisericii, au binevoit să contribuie și următorii p. st. Dni Iosif Dengl, proprietar, Arad, 300 cor. Ioan Bukovinsky, notar în Seceani, 50 cor. I. Herrl, Seceani, 40 cor., Ioan Brük Budroprietar Seceani, 20 cor. Georgiu Dengl, proprietar, Seceani, 4 cor., și cămuna politică Seceani 300 cor., dar dela credincioșii comunei noastre bisericești încurs suma de 472 cor. 90 fil., de tot 1186 cor. 90 fil. Pri-

mească marinimoșii dăruitori și pe aceasta cale adâncă mulțămire a comunei bisericești. În unele comunei bisericești. Seceani, 30 Ianuarie 1905 Ioan Damsiv pr. sinod. par. V. Roman preș. comit. par.

Rectificare. În Nr. 7 al foaiei noastre la articolul „Concepțiunea nepătată“ s'au strecurat unele erori de tipar, ce alterează sensul. Anume pe pag. 55, coloana II pasajul: „care bărbătește a stat în fața lumii critice a Occidentului, deci și putea să-l învrednicească cu binevoitoare atențiune“ — se rectifică: — „care bărbătește a stat în fața lumii critice a Occidentului, deci și dl Bălan putea să-l învrednicească cu binevoitoare atențiune“. În loc de: „din 1872“ „din 1872 și 1882“ Citatul: „pe cei mai buni intrupați cadiaci“ se rectifică: „pe cei mai buni întreprători — cadiaci“.

Concurs.

Pe baza înaltei rezoluțiuni consistoriale nrul 7651 ex 1904 se escrie concurs, pentru postul de capelan, cu drept de succesiune pe lângă parohul din **Chitighaz** (Kétegyház) Iosif-Ioan Ardelean, cu **termin de 30 zile** dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala“.

Beneficiile capelanului vor fi jumătate din toate venitele parohiale și anume:

- 1) din 63 jug. 818 org. □ pământ estravilan jumătate;
- 2) dela 245 case, birul usuat jumătate și
- 3) din stoalele usuate jumătate.

Parohia fiind de clasa primă, dela reflectanți, se cer documente pentru asemenea clasă.

Recursele adresate comitetului parohial, sunt a se trimite, conform prescrierilor regulamentului pentru parohii, Preaonoratului Domn protoprezbiter Dr. Ioan Trailescu în Chișineu (Kisjenő) având recurenții a se prezenta la sf. biserică pentru dovedirea dexterității lor în rituale și oratorie.

Dat din ședința comitetului parohial ținută în Chitighaz la 12/25 Februarie 1905.

Toader Bugiga,
președ.

Ștefan Dolga,
notar.

În conțelegere cu: Dr. Ioan Trailescu, protoprezbiter

—□—

1—3

Cancelaria arhitectului român

Ioan Niga

ARAD, Strada Atzél Péter Nr. 1.

(lângă Crucea Albă).

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental edifică și restaurează biserici în mod artistic, din care cauză îl recomandăm înosebi dlor parohi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectonice cu deslușiri gratuit.

**Să Spriginim
propria noastră artă română!**

**Dacă voți
să aveți
un op de valoare,
științific-literar
sau**

**predici, gazete
sau alte manuale
culese într'un stil
curat românesc,
adresați-Va cu în-
credere deplină
la**

Domnii preoți și învățători!
Sunt rugați să țină de sfântă datorință
ca toate recvisitele necesare sf. bi-
serici și școli, să 'și-le comande
direct și cu încredere deplină
dela

**Cine oare?
n'ar dori ca
serierile sale**

**să fie ca
executare tehnică
cu gust și înfățișare
plăcută și dragă lașe
atât estern cât și
internă?
Cei ce asta o doresc
adreseze la**

Tipografia diecezană

în Arad

strada Révay nr. 10 (visávis de Conzistor).

**Acest atelier
în care e introdusă
cea mai nouă or-
tografie a Acade-
miei române**

**și
provăzută fiind cu
cel mai fin material
promite a fi cu cea
mai strictă atenție
la executarea a ori-
toare de arta lipo-
grafică**

**Toate tipăriturile
privitoare la comptabilitatea
preotească și învățătorescă, se
capătă numai la tipografia noastră, în
a cărei deposit sunt toate cele de lipsă
comunelor noastre bisericesti-confesionale.**

**Acest atelier
tipografic**

**execută prompt,
corect**

**și
pe lângă asta dela
frați, are în vedere
a executa comande
cu un preț foarte
convenabil.
Toate acestea nu-
mai ca arta română
să prospereze și
înflouască!**

**Munca cinstită
impune fraților tot sprijinul!**